

In de fuik van

het CBR

Door Maartje van den Burg

DISCUTABELE BLOEDPROEVEN
KOSTEN JE JE RIJBEWIJS

JE RIJDT STAPVOETS EEN GREPPEL IN. NIEMAND GEWOND, EN JE HEBT NIKS GEDRONKEN. TOCH BEN JE VERVOLGENS ZEVEN JAAR JE RIJBEWIJS KWIJT. KLINT ONWAARSCHIJNLIJK, MAAR HET GEBEURT. OVER DE MACHT VAN HET CBR DAT HONDERDEN MENSEN PER JAAR OP DUBIEUZE GRONDEN HET RIJBEWIJS ONTNEEMT.

Rijdend in haar Mercedes GL-Klasse steekt ze de ene na de andere sigaret op. 'Ik was gestopt,' zegt Hendrika Pennings (49) uit Voorburg, 'maar sinds ik met het CBR te maken heb, ben ik weer begonnen. En niet zo'n beetje ook.' Op 21 september 2007 betrapte de politie haar met te veel alcohol op achter het stuur. Voor de tweede keer. 'Stom, ontzettend stom, echt onvergeeflijk.' De rechter kon het haar wel vergeven, haar rijbewijs kreeg ze een maand later terug na het betalen van 700 euro boete. Ze was opgelucht met het vonnis, maar wist niet dat met de nog volgende invorderingsprocedure 'de ellende pas zou beginnen'. Als je als bestuurder wordt betrap met te veel alcohol op, kom je voor de strafrechter en krijg je een boete of taakstraf. Soms raak je je rijbewijs

een paar maanden kwijt. Wanneer je promillage bij aanhouding boven 1,8 promille is, of je binnen vijf jaar meerdere keren bent betrap op te veel alcohol, geeft de politie dit door aan het Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen. Het CBR kan dan een verplichte EMA-cursus (Educatieve Maatregel Alcohol en Verkeer) opleggen of een zogeheten invorderingsprocedure starten. Als je alcoholist bent, doorsta je deze procedure niet en ben je je rijbewijs voor een jaar kwijt. Na dat jaar kun je opnieuw een onderzoek aanvragen. De invorderingsprocedure zoals die bij Hendrika is gestart, voerde het CBR in 2006 5146 keer uit. En bij 4223 mensen nam het CBR het rijbewijs in, omdat zij alcoholist zouden zijn. 'Onmogelijk,' zegt Bert Kabel, advocaat van Hendrika en tientallen anderen die een rechtszaak tegen het CBR hebben aangespannen. 'Dat zou

betekenen dat ruim 80 procent van de aangehouden mensen alcoholist is. Dit kan niet kloppen.'

DISCUTABEL ONDERZOEK

De procedure omhelst nogal wat, ondervond Hendrika. 'Een bloedonderzoek, een lichamelijk en een psychologisch onderzoek.' Met het bloedonderzoek wordt in nuchtere toestand de zogenaamde CDT-waarde gemeten die aantoont of je alcoholist bent. Bij alcoholisten is deze waarde te hoog.

De Axis-Shield-methode waarmee dit wordt gemeten, is discutabel. Soms blijkt uit de test dat je alcoholist bent, zonder dat je ooit een druppel drinkt. De CDT-waarde kan namelijk ook te hoog zijn door een andere oorzaak, bijvoorbeeld doordat je bepaalde genen hebt. Dit is onder andere bevestigd door het rapport van

prof. dr. Joris Delanghe, bijzonder hoogleraar klinische chemie aan de Universiteit van Gent.

Als je twijfelt aan de uitslag, kun je voor de tweede keer hetzelfde discutabele onderzoek laten uitvoeren, maar dan moet je het zelf betalen (475 euro). Volgens advocaat Kabel blijkt uit deze tweede test bijna altijd hetzelfde als uit de eerste. Zo ook bij Hendrika: 'Ik snapte er niks van. Na mijn aanhouding had ik van de schrik geen alcohol meer aangeraakt, en toch was ik volgens beide testen alcoholist.'

Het CBR wil niet reageren op dit geval, omdat zijn beleid uitsluit in te gaan op individuele dossiers.

KAMERVragen

Een door het CBR aangesteld deskundigenpanel, bestaande uit klinische chemici en een psychiater, heeft de bloedtesten onderzocht. Het panel bracht aanvankelijk een rapport uit waarin stond dat de testen ermee door konden. Maar drie van de vier klinische chemici uit het panel waarschuwden het CBR al vóór het officieel bekendmaken van het rapport dat de inhoud gedeeltelijk onjuist en onvolledig was. In de vakliteratuur verschenen ondertussen nieuwe inzichten. De beperkingen van de Axis-Shield-methode werden steeds duidelijker. Daarom werd ervoor gepleit bij een afwijkende uitslag standaard nog een keer te onderzoeken met de HPLC-methode.

Toch werd zonder discussie enige maanden later het inmiddels achterhaalde advies door het CBR naar laboratoria gestuurd. Voorzien van

ONBEGRIJPELIJK. 'IK HAD NA MIJN AANHOUDING GEEN ALCOHOL MEER AANGERAAKT, TOCH WAS IK VOLGENS DE TESTEN ALCOHOLIST,' ZEGT HENDRIKA PENNING'S.

'Je hebt al een tweede test mogen doen, waaruit opnieuw bleek dat je alcoholist bent. Je denkt dan natuurlijk dat het aan jou ligt'

de namen van de drie deskundigen die niet meer achter het advies stonden. En toch verwijst het CBR bij kritiek op de bloedtesten nog steeds naar de achterhaalde aanbevelingen, zoals bij het beantwoorden van Kamervragen op 16 april 2008.

Het CBR geeft als verklaring voor deze handelwijze dat de inhoud van de nieuwe aanbevelingen slechts weinig verschilde van de oorspronkelijke aanbevelingen en dat het daarom geen extra maatregelen heeft ondernomen. Verder zegt het CBR dat het zich realiseert dat de Axis-Shield-methode net als andere methoden niet 100 procent waterdicht is, maar dat het verder gaat met de huidige methode tot er een nieuw advies is.

DURE ADVOCaat

Zelfs Axis-Shield erkent in zijn eigen gebruiksaanwijzing dat de test niet helemaal betrouwbaar is. Daarin staat dat het resultaat bevestigd moet worden met een andere methode wanneer de uitslag grote consequenties heeft (zoals het kwijtraken van het rijbewijs).

Advocaat Kabel: 'Het probleem is dat het CBR dit niet standaard doet, en ook niet op de mogelijkheid wijst. Je moet wel verdomd goed op de hoogte zijn van de materie, wil je weten dat dit kan. Of een dure advocaat ingeschakeld hebben. Maar je hebt al een tweede test mogen doen, waaruit opnieuw bleek dat je alcoholist bent. Je denkt dan natuurlijk dat het aan jou ligt en dat je erin moet berusten.'

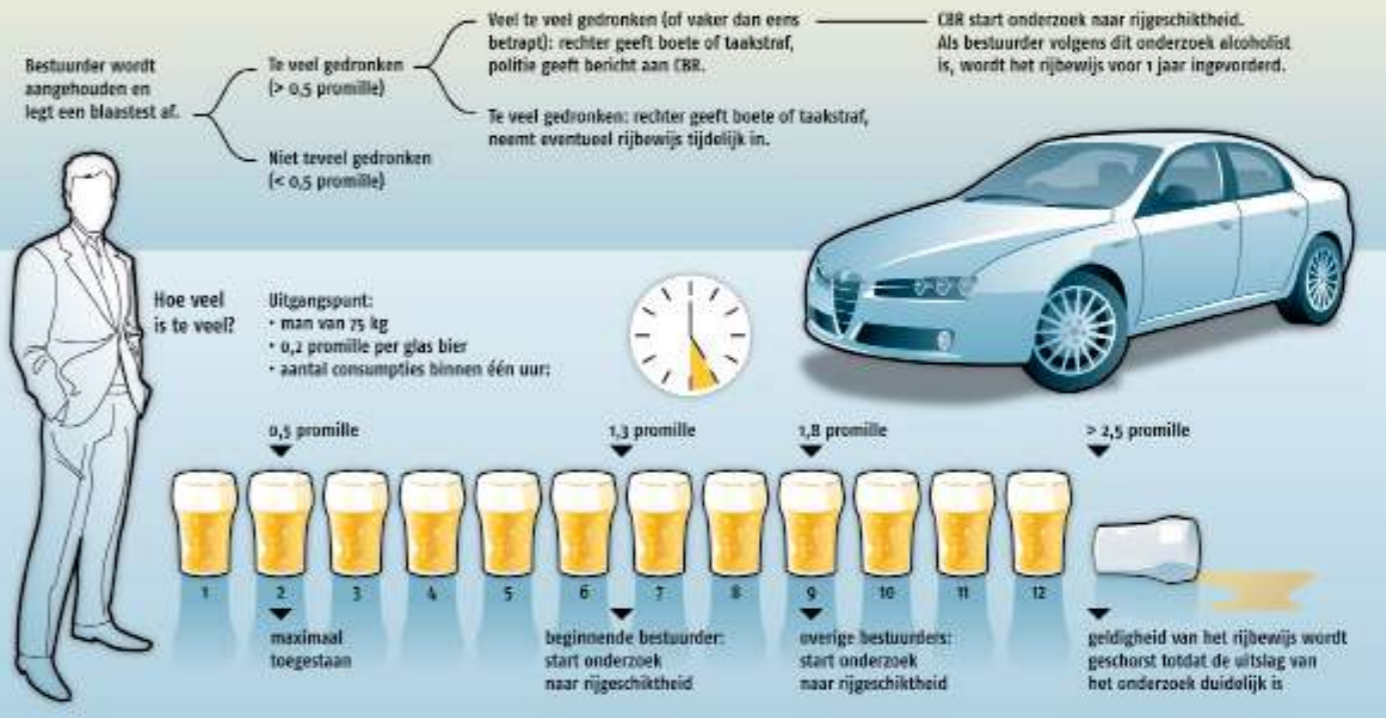
Het CBR vergelijkt deze werkwijze met de ademanalyse. De politie is daar ook niet verplicht de betrokkene op het recht van een bevestigingstest

ONDER DRUK. CBR WIL EENDUIDIGE AANPAK DOOR LABORATORIA.

Wanneer start het CBR een invorderingsprocedure?

Het onderzoek naar de rijgeschiktheid met betrekking tot alcohol vindt pas plaats nadat de bestuurder aangehouden is met een (veel) te hoog alcoholpromillage.

LOUIS SCHERINGA (51)

'Op 1 februari 2007 werd ik aangehouden omdat het achterlicht van mijn fiets niet brandde. Ik had vier glazen gedronken. Omdat ik ooit eerder ben aangehouden met vier glazen achter het stuur, werd mijn rijbewijs ingenomen door het CBR. In februari 2008 liet ik me testen om m'n rijbewijs terug te krijgen. De uitslag van de bloedtesten was voor mij negatief, die van de psychiater positief. Toch werd mijn rijbewijs ingenomen. Ik liet een controletest uitvoeren. Eind juni had ik nog steeds geen uitslag. Toen advocaat Kabel contact opnam met het laboratorium, bleek de positieve uitslag al zes weken bij het CBR binnen te zijn. Al die tijd heb ik bijna dagelijks een chauffeur moeten regelen omdat ik zelfstandig ondernemer ben en door het hele land moet reizen.'

te wijzen. Het CBR vindt het ook niet nodig een uitslag standaard te controleren met de HPLC-methode, omdat de onderzoekscommissie dit niet heeft aanbevolen. Inderdaad, diezelfde commissie die niet meer achter haar advies staat en er nu juist wel voor pleit de uitslag standaard te bevestigen met de HPLC-methode.

Maar het CBR gaat verder dan het verzwijgen van de betrouwbaardere methode. Het AML, een laboratorium in Antwerpen, controleerde de uitslagen van de Axis-Shield-methode standaard met de HPLC-methode. Precies zoals in de gebruiksaanwijzing staat. Het lab kreeg echter een brief van het CBR waarin stond dat ze dit niet meer moesten doen. Als het laboratorium toch doorging, zou het geen opdrachten meer krijgen. Advocaat Kabel: 'Ik sluit niet uit dat er nog meer laboratoria zijn die dezelfde brief hebben ontvangen. Sommige laboratoria werken zelfstandig en commercieel. Zij willen het CBR als goede klant niet verliezen.'

Hoewel het CBR eerst zei niet van het bestaan van dit soort brieven op

de hoogte te zijn, kwam het daarna ineens toch met een verklaring. 'De achtergrond hiervoor zijn de verschillende methoden waarmee de uitslagen kunnen worden bevestigd en de manieren waarop deze worden uitgevoerd. We willen juist eenduidigheid. Daarbij zou dit ook tot verhoging van de kosten van de betrokkenen kunnen leiden.'

Jaarlijks zijn er in Kabels praktijk tientallen mensen van wie het bloed wel de juiste waarde blijkt te hebben wanneer dit met de HPLC-methode wordt gemeten. Ook bij Hendrika Pennings bleek er niks aan de hand te zijn, ze was geen alcoholist. 'Maar voor je daarachter bent, ben je bijna een jaar vol stress verder. Ik was onhandelbaar, een ramp voor mijn man. Ik ben 14 kilo afgevallen. Het heeft me 3500 euro gekost aan controletests en een advocaat.'

COMMERCIËLE MOTIEVEN

Ondanks alle kritiek gaat het CBR nog even door met de testen. Even, want fabrikant Axis-Shield is deze zomer gestopt met de productie. De reden hiervoor is onduidelijk, maar

RUTGER DE GROOT (46)

'Zeven jaar geleden reed ik op een parkeerplaats stapvoets een greppel in. Niks ernstigs, maar voor de zekerheid moest ik een blaasfest doen. Ik heb drie tests gedaan, op drie apparaten die defect bleken. Toen heb ik verdere medewerking geweigerd. De rechter kon er niet omheen mij hiervoor te veroordelen, maar ik kreeg geen straf opgelegd. Het CBR begon een invorderingsprocedure, en nu ben ik al zeven jaar m'n rijbewijs kwijt. In Zweden heb ik een test laten doen waaruit bleek dat ik geen alcoholist ben, maar deze wordt door het CBR niet erkend. Ik ben een moeilijk geval, want alles wijst erop dat ik geen alcoholist ben, behalve mijn CDT-waarde. In de rechtszaal zei het CBR: 'Meneer rookt en kijk maar in de kroeg: bij een sigaretje hoort een biertje. Dús meneer is alcoholist.'

laat zich raden. Het is volgens het CBR een te snelle conclusie dat dit vanwege de onbetrouwbaarheid is. De fabrikant heeft het CBR laten weten dat hij uit commerciële motieven nu een nieuwe methode ontwikkelt.

De distributeur van de methode in Nederland, Orange Medical, wil er niks over zeggen omdat het 'heel gevoelig ligt'. De fabrikant reageert niet op Revu's herhaalde verzoeken om commentaar.

Minister Eurlings en het CBR hebben na de kritische Kamer-

vragen van 16 april 2008 beloofd een nieuwe commissie in te stellen die opnieuw onderzoek gaat doen naar de testen. Waarschijnlijk komt deze commissie eind 2008 met een rapport.

SCHANDALIG

Het CBR vergoelijkt zijn gedrag door te stellen dat iemand nooit tot alcoholist wordt bestempeld door alleen de CDT-waarde. In Kabels praktijk zitten cliënten bij wie dit wel is gebeurd. Kabel: 'Het CBR gebruikt de voorgeschiedenis

DUBIEUS. ADVOCaat suggereert dat CBR mensen extra zou willen straffen voor het rijden met drank op.

van iemand als extra argument naast alleen de CDT-waarde. De voorgeschiedenis is dan dat iemand heeft gereden met drank op. Maar je komt natuurlijk pas in de invorderingsprocedure als je met drank op gepakt bent. Zo heeft iedereen in de invorderingsprocedure een extra argument naast de verhoogde CDT-waarde.'

Behalve aan de werkwijze van het CBR kan ook worden getwijfeld aan de 'onafhankelijkheid' van sommige psychiaters die ingeschakeld worden door het CBR. Hendrika Pennings had het gesprek met haar psychiater uit Rotterdam stiekem op een bandrecorder in haar tas opgenomen. Zij was zeer verbaasd toen ze het rapport enige weken later inzag. 'Er stonden dingen in die ik helemaal niet gezegd heb, maar die wel de diagnose alcoholmisbruik bevestigen.' De psychiater wil geen commentaar geven op deze beschuldiging.

BLOED VERDWIJNT

Je zou kunnen zeggen dat waar het CBR verschijnt, het bloed verdwijnt. De laboratoria die het bloed testen, zouden dit volgens de aanbevelingen van het deskundigenpanel minimaal een jaar moeten bewaren. Zo kunnen de cliënten hun uitslag controleren met de HPLC-

'Wanneer alles erop wijst dat iemand geen alcoholist is, houdt het CBR toch vol dat dit wel het geval is'

methode. Volgens Kabel blijkt echter dat bloed soms al na een week spoorloos is verdwenen. Kabel heeft momenteel vijf cliënten van wie het bloed maar drie maanden bewaard is gebleven. Kabel: 'Het is afwachten hoe de rechter hierop reageert, er zijn nog geen zittingen geweest. Maar het CBR heeft bij mijn cliënten te kennen gegeven dat het een bewaartijd van drie maanden wel lang genoeg vindt.' Naar eigen zeggen heeft het CBR de samenwerking beëindigd met de laboratoria die niet aan de eis konden voldoen het bloed een half jaar te bewaren.

Het CBR heeft het niet alleen moeilijk met minimale (bewaar-)termijnen, minstens even veel moeite lijkt het te hebben met maximale termijnen. Wanneer een cliënt bezwaar aantekent tegen

het innemen van het rijbewijs, zou het CBR daar binnen zes weken op moeten reageren. Bij de meeste cliënten van Kabel duurt het echter maanden voor er gereageerd wordt op klachten.

Kabel: 'Maar al die tijd zit iemand wel in onzekerheid of zonder rijbewijs. Het zijn wettelijke termijnen, daar moet ook het CBR zich aan houden.'

Het CBR zegt bezig te zijn met een strakkere planning van de rijvaardigheidsonderzoeken.

EIGEN RECHTER

Bert Kabel: 'Het CBR speelt voor eigen rechter. Een verklaring voor het gedrag van het CBR zou kunnen zijn dat het mensen extra wil straffen voor het rijden met drank op. Maar dat moet een

strafrechter doen, daar is het CBR niet voor. En het CBR lijkt bang z'n fouten toe te geven, omdat dan uitkomt dat het misschien wel bij duizenden mensen onterecht het rijbewijs heeft afgepakt.

'De testen worden al gebruikt sinds 2001 en al die jaren raakten vermoedelijk honderden mensen per jaar hun rijbewijs kwijt. Het CBR hanteert een tunnelvisie, je kunt het vergelijken met het OM bij de Nienke Kleiss-zaak. Het gaat ervan uit dat iemand alcoholist is, dus ze zien alleen de bewijzen daarvoor. Ontkrachtend bewijs wordt aan de kant geschoven. Het gaat zelfs zo ver, dat wanneer alles erop wijst dat iemand geen alcoholist is, het CBR toch volhoudt dat dit wel het geval is. Ik heb al een aantal cliënten gehad bij wie het CBR een bezwaarschrift tegen het innemen van het rijbewijs ongeldig verklaarde. Maar als ze dan een beroepschrift bij de rechter indienden, werd het bezwaarschrift alsnog geldig verklaard en het rijbewijs teruggegeven. Het CBR had geen poot om op te staan, en dat wisten ze. Maar dan hopen ze dat een cliënt het erbij laat zitten omdat een rechtszaak een hoop geld kost.'

Het CBR geeft geen reactie op deze aantijging.

'Wanneer ik m'n rijbewijs levenslang kwijt zou zijn omdat de rechter dat bepaalt, zou ik ermee kunnen leven,' zegt Hendrika Pennings. 'Dat kan ik alleen niet als de reden is dat het CBR zo graag wil dat ik alcoholverslaafd ben. Want ik heb fouten gemaakt en ben dom geweest, heel dom, maar ik ben geen alcoholist.'

Reageren? reactie@revu.nl

MINISTERIE WACHT OP NIEUW ONDERZOEK

Het CBR is een zelfstandig bestuursorgaan. Dit betekent dat het overheidstaken uitvoert, maar niet direct onder het gezag van een ministerie valt. Minister Eurlings van Verkeer en Waterstaat kan worden aangesproken op de wijze waarop de bevoegdheden van het CBR worden uitgevoerd. De vaste Tweede Kamercommissie voor Verkeer en Waterstaat heeft 16 april 2008 48 kritische vragen gesteld over de misstanden bij het CBR. Toch heeft de minister geen concrete toezeggingen tot verbetering gedaan. Alleen is er opnieuw een onderzoekscommissie ingesteld. Het ministerie wil in afwachting van de resultaten van die commissie niet reageren op de wantoestanden bij het CBR.